

žena Reza je bila poprej Čibejeva izvoljenka in se je poročila z Ruparjem šele, ko se je bila s Čibejem nekaj sporekla — se zdaj še poostri, saj sta si najstrastnejša nasprotnika v boju za župansko čast in prav zaradi tega — oba propadeta; a Ruparjeva hči Rezka in Čibejev sin France to sovraštvo le premagata, ko njuna ljubezen kljub vsem zoprnostim v odločilnem trenutku le podere vse ovire. In tudi stara Čibejeva krivica do slaboumnega občinskega pastirja Lindeta dobi nekako zadoščenje — vdovec Čibej namreč ne samo, da je sina in mater zatajil, ampak je otroku tudi um pohabil, ko ga je v jezi s krepelcem s češnje sklatil. Lindejev po poli brat Čibejev France in njegova nevesta hočeta ubožca k sebi vzeti, a Linde ostane rajši pri Francetovem najboljšem prijatelju Mlakarjevem Andreju.

Tudi kompozicijsko je povest dobro preiščena; dasi se v začetku množica oseb in drobnih motivov človeku zdi nekako brez tesnejše zveze, se naposled vendarle vse skladno uvrsti v enotno sliko otliške občine in njenega življenja.

»Besede« niso le doslej najobširnejši Velikonjev tekst, ampak tudi eden najboljših, kar jih je doslej napisal, hkrati prava poljudna domačijska povest, ljuba nam toliko bolj, ker nam kaže slovensko domovino onstran mej. Za morebitno novo izdajo za vse slovensko ozemlje bi bilo dobro, če bi se knjiga opremila s pregledno zemljevidno skico, z razlago posebnih otliških narečnih izrazov in morda z nekaterimi pokrajinskimi slikami.

I. Grafenauer

Uredništvo pa je prejelo še tale dopis pisatelja »Besed« N. Velikonje:

V zadnji številki DS berem, da ste prejeli v oceno tudi mojo knjigo »Besede«. Knjiga je razprodana; zato ne bom nikomur škodil, če povem — in mislim, da sem dolžan povedati — nekatere stvari.

Pri prepisovanju rokopisa, tiskanju in črtanju zaradi višjih sil se je v knjigo vrnilo nekaj napak, ki so vsakemu razumljive tam, kjer je zamenjana samo črka, a ne razumeš jih, če je nastala nova, včasih celo nesmiselna beseda.

Lepo Vas zaradi tega prosim, da vzamete na znanje:

1. Naslov V. pogl. je ostal nepopravljen; zdaj visi to poglavje v zraku.
2. Knjiga bi se morala končati z odstavki: »Ljudje so mislili...« do... »presenetiti.«

3. Višja sila je zmaličila enega glavnih motivov, ker je zdaj v knjigi tako, kakor da v pogl. XXX. deklica Vida ve, kaj kupuje. Vsa intriga njene nasprotnice pa prav na tem sloni, da deklica tega v svoji naivnosti ne ve. Zato je tudi zaradi tega pogl. XXXIII. nejasno.

Ker je dovršen del knjige slonel na tem motivu in jo je v izvirniku prepletal, se povest zdi nekoliko — brez moje krivde — postraniva.

4. Morala so izostati nekatera krajevna imena, zaradi tega tudi ves opis krajev v okolici Vipavske doline.

5. Zelo so me vznevoljili pogreški, ki spreminjajo smisel besed. N. pr.: »Mlada« mesto »Klada« na str. 195, »doline« mesto »soline« na str. 209, »Krave ... šetale se« (!) mesto »šelale se« (kar pomeni: dregale se z rogovi) in »nepokvarjenemu« mesto »nepodkvašenemu« (koruznemu kruhu) na 245.

6. Prvič v življenju berem besedo »opasilo«, kar izpričuje sicer, da premalo poznam goriške izraze, a prav zaradi tega ne spada v knjigo, ki hoče zajeti samo besedni zaklad Dol-Otlice.

7. Višek iz pogreškov nepopravljenega prepisa pa je vsekakor »slana« na str. 15. [Slana v junijski vročini in suši (!)].

Prepisa zaradi bolezni nisem mogel sam pregledati.

Pomisliti je dalje treba, da se je povest stavila v Trstu, popravljala v Gorici.

Ni s tem rečeno, kakor že omenjeno, da so vsi takšni pogreški navedeni, na zgolj tiskovne se pa nisem oziral.

Dovolite, da se pri tem dotaknem tudi načelnega vprašanja, ki so ga hoteli nekateri sprožiti pri tej knjigi: bili so mnenja, da bi moral biti v knjigi samo en motiv, dočim naj bi ga drugi osvetljevali samo mimogrede. Jaz sem drugega mnenja, ker gre za občestvo vasi in se v resnici ne osredotočuje samo v enem motivu. Zame so bili vsi motivi važni. Velikonja

Franc Bevč: **Človek proti človeku**. Zbr. sp. III. zvezek, str. 408. Založba Jugoslovanske knjigarne. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru 1937.

Iz naslova se ne spozna, da je to zgodovinska povest iz 14. stoletja, kakor bi hotel pisatelj obrniti pogled v splošnočloveško in v nadčasovno zakonitost. Bila je to doba propadanja, da v njej še zdaj rajši gledamo mogočne razvaline starega, kakor težko vstajenje novega življenja. Pravi srednji vek je bil mogočna stavba, zgrajena na svetovnem nazoru idejnega realizma. Po njem imajo pravo resničnost le splošne ideje (pojmi), individualne stvari in osebe so le upadek ideje, zato so tudi nepopolne in manj resnične; pravo bitnost imajo le v celoti in splošnosti (universalia ante res). To je v bistvu Platonov nazor, posnet iz miselnosti jezika, ki ima tudi za posamezne stvari le vrstne, splošne pojme, vsaka beseda pomeni splošno idejo. Posledica idejnega realizma (sedaj bi rekli idealizma) je, da ljudje više cenijo splošnost in skupnost kakor posamezne stvari. Osebna volja se ukloni skupni, in individualnost avtoriteti, ki predstavlja skupnost. Etika nepopolnega človeka je ljubezen in odpoved, ki vežeta človeštvo v celoto; altruizem je več ko egoizem, in splošna uporaba stvari je važnejša ko privatna last. Država je bolj ideja človeške skupnosti kot organizacija sile, ker jo le zvestoba vazalov veže v enoto; a križarske vojne pričajo, kako je tudi ona znala mogočno razviti zunanjo moč. V 14. stoletju pa že dobiva oblike novo pojmovanje stvari, nominalizem, ki pravi, da so resnični le individui, splošnost pa je brez realnosti in da so splošna imena ljudje šele pozneje dodali (universalia post res). Zdaj postane individuum važnejši ko celota ali avtoriteta in povsod vstaja uporni duh. Verski reformatorji trdijo, da je zveličanje navezano na osebni doživljaj združitve z Bogom, ne na skupnost edinozveličavne cerkve. Vazalska zvestoba se spremeni v pohlep po osebni moči in po kopičenju privatne lasti, ki so jo nekdanj smatrali za rop. Univerzalna ideja človeštva tako pade v pozabo, da vitezi, nekdanji zaščitniki prostosti in pravice, postajajo cestni razbojniki, ki ponoči napadajo trgovce in kmete. Nominalizem (zdaj bi rekli realizem) seveda ni tega kriv in je bil za tedanji čas celo potreben, da se je pogled obrnil